

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне науково-експертне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-40-25, 255-45-01; факс: 255-41-86

До реєстр. № 9107-1 від 30.03.2023
Народні депутати України
Д. Гетманцев та інші

ВИСНОВОК

на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедури виведення з ринку банку в умовах воєнного стану»

У проекті пропонується внести зміни до законів України «Про банки і банківську діяльність», «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», які спрямовані на врегулювання процедури ліквідації банку та виведення з ринку системно важливого банку в умовах воєнного стану «у разі застосування до банку та/або до будь-якого власника (власників) істотної участі у ньому санкцій іноземними державами (крім держав, що здійснили/здійснюють збройну агресію проти України у значенні, наведеному в Законі України «Про оборону України»), або міждержавними об'єднаннями, або міжнародними організаціями та/або застосування санкції (санкцій) відповідно до Закону України «Про санкції», що становлять загрозу інтересам вкладників чи інших кредиторів банку та/або стабільності банківської системи через позбавлення/обмеження права особи, до якої застосовано санкції, розпоряджатись активами». Також, передбачається заборонити відповідним підсакційним особам набувати або збільшувати істотну участь у банку.

Крім того, для реалізації вказаних положень пропонуються зміни до Кодексу адміністративного судочинства України, Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, згідно з якими встановлюються особливості відшкодування завданої шкоди виключно внаслідок зазначених ліквідації банку або виведення з ринку системно важливого банку; особливості оскарження індивідуальних актів Національного банку України про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку або про виведення з ринку системно важливого банку.

Метою проекту згідно з пояснювальною запискою до нього є «забезпечення стабільності банківської системи в умовах воєнного стану, запровадженого в Україні у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, а також захист прав та інтересів вкладників та інших кредиторів банків» (п. 2).

Проект на момент підготовки висновку не включений до Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2023 рік, затвердженого постановою Верховної Ради України від 07.02.2023 № 2910-ІХ.

Проект поданий як альтернативний до проекту реєстр. № 9107 від 15.03.2023. Водночас, за своїм змістом, в тому числі, враховуючи його подання, здебільшого, тими ж самими суб'єктами права законодавчої ініціативи, проект виглядає як доопрацьований варіант проекту реєстр. № 9107, оскільки містить лише незначні уточнення та доповнення. Відтак, Головне управління, розглянувши проект, вважає за доцільне повторити щодо нього міркування, зауваження та пропозиції, висловлені до проекту реєстр. № 9107, а також зазначити деякі нові.

1. Загального характеру

1.1. В цілому не виключаючи можливості превентивного застосування заходів, спрямованих на недопущення дестабілізації банківської системи в Україні, разом з тим, зауважимо, що, за змістом положень проекту, пояснювальної записки до нього, у проекті не йдеться про фінансовий стан банків, на підставі якого вони можуть визнаватись неплатоспроможними чи проблемними. Застосування пропонованих у проекті заходів до банків обумовлено фактом запровадження відповідних санкцій, здебільшого, до власників істотної участі, які можуть мати негативний вплив на функціонування банку в майбутньому. У пояснювальній записці до проекту, зокрема, зазначається, що «відповідно до статей 14 та 19 Закону України «Про банки і банківську діяльність» власники істотної участі у банку повинні мати бездоганну ділову репутацію та задовільний фінансовий/майновий стан зобов'язані протягом усього часу, упродовж якого вони мають істотну участь у банку. Крім того, варто також звернути увагу, що найпоширенішим видом застосовуваних санкцій є блокування активів підсанкційної особи. Зазначене має наслідком те, що підсанкційна особа фактично перестає відповідати вищезазначеним вимогам до власників істотної участі у банку, адже її ділова репутація перестає бути бездоганною, а її фінансовий/майновий стан – задовільним. При цьому, приписи Закону України «Про банки і банківську діяльність» зобов'язують кожного власника істотної участі в банку на постійній основі підтримувати належний рівень капіталу банку (стаття 35), а також вживати своєчасних заходів для запобігання настанню неплатоспроможності банку (стаття 58). Фактично це означає, що власники істотної участі в банку, перебуваючи під санкціями, будуть нездатні докапіталізувати банк у разі необхідності, що може призвести до погіршення економічних показників банку, невиконання банком власних зобов'язань перед кредиторами та вкладниками банку та матиме негативний вплив на забезпечення стабільності банківської системи» (п. 1).

Водночас, пропонований проектом підхід до вирішення порушеного у ньому питання у частині низки приписів, на наш погляд, не позбавлений дискусійності, з огляду, зокрема, на таке.

1.1.1. За змістом проекту, наслідком застосування пропонованих ним процедур є ліквідація банку чи виведення з ринку системно важливого банку, причому, навіть у випадку, коли підсанкційним є лише один власник істотної участі, розмір якої є мінімальним, що означатиме позбавлення власності усіх інших власників істотної участі, які не є підсанкційними особами, що виглядає дискусійним у концептуальному відношенні.

1.1.2. Так само, виглядає непослідовним та нелогічним підхід, згідно з яким забороняється набувати та/або збільшувати істотну участь у банку підсанкційним особам (оновлена ст. 34 Закону України «Про банки і банківську діяльність»), але, при цьому, не передбачено загальної заборони бути учасником банку для цих осіб.

1.1.3. Також, зауважимо, що у супровідних до проекту документах не надано належного обґрунтування доцільності саме таких інструментів, як ліквідація банку/виведення системно важливого банку з ринку, порівняно з іншими способами обмеження впливу підсанкційної особи на управління банком.

1.1.4. Звертаємо увагу і на те, що положеннями нового п. 15 розділу VII Закону України «Про банки і банківську діяльність» не передбачено належної конкретизації підстав для ліквідації банку/виведення системно важливого банку з ринку, адже, формулювання – «становлять загрозу інтересам вкладників чи інших кредиторів банку та/або стабільності банківської системи» – є загальним, а тому, по суті, застосування вказаної норми здійснюватиметься виключно на розсуд Національного банку України, що, також, не повною мірою узгоджуватиметься з принципом правової визначеності та може містити корупційні ризики.

Це посилюється ще й тим, що згідно з новим абз. 18 п. 23 розділу X Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» «Кабінет Міністрів України, у разі виведення системно важливого банку з ринку з підстав, визначених пунктом 15 розділу VII Прикінцеві положення Закону України «Про банки і банківську діяльність», приймає рішення про участь держави у виведенні такого банку з ринку без необхідності підтвердження Радою з фінансової стабільності наявності ознак нестійкого фінансового стану банківської системи та обставин, що загрожують стабільності банківської та/або фінансової системи України»).

1.1.5. За змістом пропозицій проекту, у ньому не конкретизується спрямованість санкцій, за наслідками застосування яких до власників істотної участі банку мають бути реалізовані процедури ліквідації банку чи виведення системно важливого банку з ринку. Про таку можна здогадуватись лише, виходячи зі змісту пояснювальної записки до проекту, в якій зазначається, що «повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну є вагомою підставою застосування санкцій іноземними державами/Україною/міжнародними організаціями до суб'єктів, які пов'язані з державами, що здійснюють збройну агресію проти України» (п. 1). У зв'язку з

цим, виглядає некоректним зв'язок між санкціями, *що жодним чином не пов'язані зі збройною агресією проти України та які можуть запроваджуватись будь-якими, до того ж, з будь-якою метою та будь-якого спрямування, «іноземними державами (крім держав, що здійснили/здійснюють збройну агресію проти України у значенні, наведеному в Законі України «Про оборону України»), або міждержавними об'єднаннями, або міжнародними організаціями»* (абз. 1), та відшкодуванням «завданої шкоди в передбаченому нормами міжнародного права порядку виключно *за рахунок коштів держави (держав), що здійснила (здійснили)/здійснює (здійснюють) збройну агресію проти України* у значенні, наведеному в Законі України «Про оборону України» (абз. 4) і, як наслідок, зарахуванням коштів, в тому числі, отриманих від продажу майна (активів) банку щодо якого проводиться ліквідація з підстави, визначеної п. 15 розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про банки і банківську діяльність», що залишилося після задоволення вимог кредиторів, після відшкодування понесених Фондом та/або банком витрат, пов'язаних із здійсненням процедури ліквідації, до Державного бюджету України та спрямуванням до фонду ліквідації наслідків *збройної агресії* (новий п. 23¹ розділу X Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»).

При цьому, слід зауважити, що пропонуване джерело відшкодування шкоди (збитків), визначене в проекті – за рахунок коштів держави (держав), що здійснила (здійснили)/здійснює (здійснюють) збройну агресію проти України, виглядає наразі декларативним, що, як наслідок, може передбачати припинення права власності на акції банку без відповідної компенсації з боку України, що, серед іншого, викликає застереження в аспекті сумісності зі ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року. Зокрема, звертаємо увагу, що відповідно до усталеної практики Європейського суду з прав людини з цього питання будь-яке втручання публічної влади у мирне володіння майном має відповідати певним критеріям: відповідати принципу законності та переслідувати законну мету засобами, які пропорційні меті, яка переслідується (наприклад, *Beyleer v. Italy*, §§108-114).

1.2. У проекті бракує правової визначеності, ясності і недвозначності поняття «особи, які зазнали збитків внаслідок ліквідації банку або виведення з ринку системно важливого банку». Зазначимо, що у законах України «Про банки і банківську діяльність», «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» відсутні визначення цього поняття. Адже, збитки внаслідок ліквідації банку або виведення з ринку системно важливого банку можуть зазнати як вкладники та учасники, так і клієнти банку. Крім того, збитки можуть бути завдані працівникам банку, а також суб'єктам господарювання, з якими банк уклав господарські договори, зокрема, оренди, виконання ремонтних робіт, надання охоронних послуг тощо.

1.3. Звертаємо увагу на необхідності узгодження термінології в тексті проекту. Так, в абз. 4 нового п. 15 розділу VII Закону України «Про банки і банківську діяльність», абз. 5 нового п. 5 розділу VI Кодексу адміністративного

судочинства України використовується формулювання – «особа, яка зазнала збитків..., має право на їх відшкодування...», тоді як у нових п. 5 розділу X Господарського процесуального кодексу України, п. 4 розділу XII Цивільного процесуального кодексу України передбачається, що «єдиним способом захисту прав осіб, які зазнали збитків ... є відшкодування завданої шкоди». Таке узгодження є необхідним, в тому числі, з огляду на відсутність тотожності між поняттями «збитки» та «шкода» та наявність різних правових наслідків при застосуванні цих двох понять.

2. Щодо змін до Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ), Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК) та Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК)

2.1. У проекті пропонується доповнити розділ VI «Прикінцеві положення» КАСУ новим п. 5, в якому передбачається «установити, що положення статті 266-1 цього Кодексу поширюються на провадження у справах щодо оскарження індивідуальних актів Національного банку України про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку або про виведення з ринку системно важливого банку з підстав, визначених пунктом 15 розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про банки і банківську діяльність», з урахуванням особливостей, встановлених цим пунктом.

За результатами розгляду адміністративної справи щодо законності індивідуальних актів Національного банку України, зазначених у абзаці першому цього пункту, суд може прийняти рішення про:

- 1) визнання протиправним (незаконним) та скасування індивідуального акта, визначеного абзацом першим цього пункту, або окремих його положень;
- 2) відмову в задоволенні позовних вимог (повністю або частково).

Особа, яка зазнала збитків внаслідок ліквідації банку або виведення з ринку системно важливого банку з підстав, визначених пунктом 15 розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про банки і банківську діяльність», має право на їх відшкодування в передбаченому нормами міжнародного права порядку виключно за рахунок коштів держави (держав), що здійснила (здійснила)/здійснює (здійснюють) збройну агресію проти України у значенні, наведеному в Законі України «Про оборону України».

При цьому, відповідно до п. 15 розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про банки і банківську діяльність» (в редакції проекту) «у період дії воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»" від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ, у разі застосування до банку та/або до будь-якого власника (власників) істотної участі у ньому санкцій іноземними державами (крім держав, що здійснили/здійснюють збройну агресію проти України у значенні, наведеному в Законі України «Про оборону України»), або міждержавними об'єднаннями, або міжнародними організаціями та/або застосування санкції (санкцій) відповідно до

Закону України «Про санкції», що становлять загрозу інтересам вкладників чи інших кредиторів банку та/або стабільності банківської системи через позбавлення/обмеження права особи, до якої застосовано санкції, розпоряджатись активами, *Національний банк України зобов'язаний прийняти рішення:*

про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку, що не визначений Національним банком України системно важливим;

про виведення з ринку системно важливого банку. У разі прийняття такого рішення системно важливий банк виводиться з ринку відповідно до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» з урахуванням особливостей, установлених пунктом 23 Розділу X «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб».

Особа, яка зазнала збитків внаслідок виведення з ринку системно важливого банку або ліквідації банку з підстав, визначених у цьому пункті, має право на їх відшкодування в передбаченому нормами міжнародного права порядку виключно за рахунок коштів держави (держав), що здійснила (здійснила)/здійснює (здійснюють) збройну агресію проти України у значенні, наведеному в Законі України «Про оборону України».

Головне управління в цілому не має принципівих заперечень щодо тимчасового розповсюдження дії ст. 266-1 КАСУ на визначені у п. 15 розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про банки і банківську діяльність» (в редакції проекту) категорії справ (щодо оскарження *індивідуальних актів Національного банку України* про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку або про виведення з ринку системно важливого банку). Адже, приписи ст. 266-1 КАСУ спрямовані на регулювання особливостей провадження у справах щодо *оскарження індивідуальних актів Національного банку України*, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, Міністерства фінансів України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та рішень Кабінету Міністрів України стосовно виведення банків з ринку. Зокрема, згідно з п. 1 ч. 1 ст. 266-1 КАСУ «правила цієї статті поширюються на розгляд адміністративних справ щодо законності індивідуальних актів Національного банку України про віднесення банку до категорії неплатоспроможних, про відкликання у банку банківської ліцензії та ліквідацію банку, про затвердження пропозиції Національного банку України про участь держави у виведенні неплатоспроможного банку з ринку».

Разом із тим, не вбачається потреби у включенні до пропонованого проектом п. 5 розділу VI «Прикінцеві положення» КАСУ абз. 5 про те, що «*особа, яка зазнала збитків внаслідок ліквідації банку або виведення з ринку системно важливого банку з підстав, визначених пунктом 15 розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про банки і банківську діяльність», має право на їх відшкодування в передбаченому нормами міжнародного права порядку виключно за рахунок коштів держави (держав), що здійснила*

(здійснили)/здійснює (здійснюють) збройну агресію проти України у значенні, наведеному в Законі України «Про оборону України»».

На наш погляд, визначення підстав відшкодування матеріальної шкоди виходить за межі предмету регулювання КАСУ, який, згідно зі ст. 1 цього Кодексу, *визначає юрисдикцію та повноваження адміністративних судів, встановлює порядок здійснення судочинства в адміністративних судах*. Тим більше, що відповідні питання пропонується врегулювати, у тому числі, в абз. 4 п. 15 розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про банки і банківську діяльність» (в редакції проекту).

Це зауваження стосується й аналогічних змін, які пропонується внести до ЦПК та ГПК.

Принагідно звертаємо увагу, що чинний наразі розділ VI «Прикінцеві положення» КАСУ складається із *трьох* пунктів. З огляду на це, пропонуваному пункту доцільніше присвоїти порядковий номер «4» (а не «5», як це передбачено у проекті).

2.2. Крім цього, вживання у зазначених змінах до КАСУ, ЦПК, ГПК формулювання «*в передбаченому нормами міжнародного права порядку*» не виглядає юридично коректним. Насамперед, не є зрозумілим, про які норми міжнародного права йдеться. Вочевидь, йдеться не про міжнародне право, а про міжнародні договори. Принагідно зазначимо, що у загальному розумінні міжнародне право є система юридичних принципів і норм договірної і звичаєвого характеру, які виникають унаслідок погодження між державою та іншими суб'єктами міжнародного співтовариства і регулює відносини з метою мирного співіснування.

До того, зазначене формулювання не відповідає формулюванням, які застосовуються у Конституції та законах України, де йдеться про міжнародні договори. Зазначимо, що ст. 9 Конституції України передбачає, що «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Укладання міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України». Відповідно до ч. 1 ст. 10 Цивільного кодексу України чинний міжнародний договір, який регулює цивільні відносини, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, є частиною національного цивільного законодавства України.

З огляду на зазначене вище, на нашу думку, більш доцільним виглядає застосування формулювання «відповідно до завданої шкоди у порядку, передбаченому у чинному законодавстві та міжнародних договорах, які набули чинності у встановленому порядку».

3. Щодо змін до Закону України «Про банки і банківську діяльність» (далі у цьому пункті – Закон)

Положення нового п. 10 ч. 8 ст. 34¹ Закону, згідно з яким Національний банк України має право заборонити особі набувати або збільшувати істотну участь у банку або відмовити в погодженні набутої/збільшеної істотної участі у

банку після її фактичного набуття або збільшення, у разі якщо «до особи застосовано санкції іноземними державами (крім держав, що здійснили/здійснюють збройну агресію проти України в значенні, наведеному в Законі України «Про оборону України»), або міждержавними об'єднаннями, або міжнародними організаціями та/або застосовано санкції відповідно до Закону України «Про санкції»», не узгоджується з новою ч. 14 ст. 34 Закону, відповідно до якої йдеться про *заборону* набувати та/або збільшувати істотну участь у банку відповідним особам.

Також, зауважимо, що, на наш погляд, застосування/незастосування до власника істотної участі відповідних санкцій слід розглядати як один з елементів складової ділової репутації, у зв'язку з чим, виникає питання щодо доцільності виділяти окремо факт саме накладення санкцій, а не в цілому невідповідність ділової репутації вимогам Закону в якості підстави для заборони набувати або збільшувати істотну участь у банку.

4. Щодо змін до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» (далі у цьому пункті – Закон)

4.1. Потребує належного обґрунтування пропозиція нового п. 12¹ ч. 4 ст. 26 Закону встановити, що Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (далі – Фонд) не відшкодовує кошти «розміщені на вклад у банку особою, до якої застосовано санкції іноземними державами (крім держав, що здійснили або здійснюють збройну агресію проти України в значенні, наведеному в Законі України «Про оборону України») або міждержавними об'єднаннями, або міжнародними організаціями та/або застосовано санкції відповідно до Закону України «Про санкції»».

Насамперед, звертаємо увагу, що ст. 5 Директиви 2014/49/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 квітня 2014 року щодо схем гарантування депозитів не передбачено відповідних підстав для виключення відповідних депозитів зі схем гарантування депозитів.

Крім того, на наш погляд, виглядає некоректним вміщення вказаного положення в Законі, оскільки в даному випадку, на відміну від положень п. 15 розділу VII Закону України «Про банки і банківську діяльність», йдеться суто про внутрішню реалізацію санкції іноземних держав, міждержавних об'єднань або міжнародних організацій, а тому, вона має здійснюватися виключно в порядку, визначеному Законом України «Про санкції», та, при цьому, відповідати змісту конкретної запровадженої санкції.

Це ж зауваження стосується й нового п. 42 ч. 2 ст. 27 Закону, який системно пов'язаний з вказаним п. 12¹.

4.2. Дискусійним є підхід, що має місце в оновленому п. 23 розділу X Закону, згідно з яким передбачається виведення з ринку системно важливого банку з підстав, визначених новим п. 15 розділу VII Закону України «Про банки і банківську діяльність», у тому ж порядку, що й виведення неплатоспроможного банку з ринку, адже підстави для виведення і фінансове становище банків (а, відповідно і їх правовий статус) в цих випадках є різними, що, на нашу думку,

виключає застосування повністю однакової процедури до їх виведення з ринку. Зокрема, виглядає некоректним вести мову про купівлю-продаж акцій підсанкційної особи, враховуючи, що відповідно до вказаного п. 15 йдеться саме про санкції із розпоряджання активами такими особами.

4.3. В абз. 2 п. 23 розділу X Закону доцільно конкретизувати, що йдеться про виведення з ринку системно важливого банку з підстав, визначених саме п. 15 розділу VII Закону України «Про банки і банківську діяльність».

4.4. Виглядає нелогічною пропозиція щодо розміщення після чинного абз. 5 п. 23 розділу X Закону нового абз. 6 щодо наділення Фонду повноваженнями та функціями для здійснення виведення з ринку системно важливого банку, щодо якого прийнято рішення Національного банку України про його виведення з ринку у порядку та на умовах, визначених цим Законом для виведення неплатоспроможного банку з ринку, з огляду на те, що спочатку Кабінет Міністрів України, розглядаючи відповідну пропозицію Національного банку України та не пізніше наступного дня після її отримання приймає рішення про участь держави у виведенні системно важливого банку з ринку або про відмову від такої участі, а вже потім «у разі прийняття Кабінетом Міністрів України рішення про відмову від участі держави у виведенні системно важливого банку з ринку Фонд здійснює виведення такого банку з ринку без участі держави у порядку, визначеному цим Законом для виведення неплатоспроможного банку з ринку». У зв'язку з цим, на наш погляд, положення нового абз. 6 логічніше розмістити після чинного абз. 7 п. 23 розділу X цього Закону для правильного розуміння послідовності та змісту дій Кабінету Міністрів України у процедурі виведення системно важливого банку з ринку.

4.5. Відповідно до другого речення абз. 6 оновленого п. 23 розділу X Закону «під час виведення з ринку системно важливого банку Фонд, Національний банк України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Міністерство юстиції України, інші центральні органи виконавчої влади та підпорядковані їм підприємства та організації, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, інші державні органи та установи, учасники депозитарної системи України та інші особи здійснюють повноваження, виконують функції, проводять операції та вживають заходи, аналогічні з тими, що такі особи здійснюють/виконують/проводять/вживають при виведенні неплатоспроможного банку з ринку, у тому числі за участю держави». На наш погляд, вказаний припис не узгоджуються з першим реченням цього ж абзацу, згідно з яким «виведення з ринку системно важливого банку, щодо якого прийнято рішення Національного банку про виведення з ринку системно важливого банку, здійснюється *у порядку та на умовах, визначених законодавством щодо неплатоспроможного банку, з урахуванням особливостей, передбачених цим пунктом*». Зокрема, зазначене може призвести до виникнення колізій на практиці, коли положення п. 23 розділу X Закону в частині, що стосується повноважень вказаних органів, не узгоджуватимуться з положеннями основного тексту Закону.

4.6. Потребує додаткового обґрунтування пропозиція оновленого абз. 14 п. 23 розділу X Закону, згідно з яким Фонд у разі отримання рішення про участь держави у виведенні системно важливого банку з ринку «не застосовує обмеження, встановлені пунктами 1 та 5 частини п'ятої статті 36 цього Закону (крім обмежень щодо зобов'язань перед пов'язаними з банком особами), у тому числі не зупиняє виконання розрахункових та касових банківських документів банку в межах лімітів, визначених виконавчою дирекцією Фонду (крім операцій із пов'язаними з цим банком особами)», оскільки містить певні ризики для виведення коштів з банку.

4.7. Положення абз. 26 оновленого п. 23 розділу X Закону, згідно з яким «з дня початку процедури виведення Фондом системно важливого банку з ринку за участі держави призупиняються повноваження органів управління банку (загальних зборів, наглядової ради і правління, органів контролю (внутрішнього аудиту), а також повноваження голови, його заступників та членів ради банку, голови, його заступників та членів правління банку», потребує додаткового обґрунтування в контексті змісту припису абз. 24 цього ж оновленого п. 23, яким передбачено, що «Фонд протягом процедури виведення системно важливого банку з ринку за участю держави призначає, за поданням Міністерства фінансів України, погодженим з Національним банком України, голову, його заступників та членів ради банку, голову, його заступників та членів правління банку, які приступають до виконання своїх обов'язків з моменту припинення Фондом *тимчасової адміністрації в банку*». При цьому, відповідно до ч. 1 ст. 36 Закону «з дня початку процедури виведення Фондом банку з ринку *призупиняються всі повноваження органів управління банку (загальних зборів, спостережної ради і правління (ради директорів) та органів контролю (внутрішнього аудиту)*). Фонд набуває всі повноваження органів управління банку та органів контролю з дня початку тимчасової адміністрації і до її припинення».

4.8. Згідно з новим абз. 29 п. 23 розділу X «Прикінцеві та перехідні положення» Закону «*депозитарні установи, які здійснюють облік прав на акції системно важливого банку, зобов'язані у визначеній Фондом строк надати на запит Фонду виписки з рахунку (рахунків) у цінних паперах власників цінних паперів щодо акцій цього системно важливого банку, для укладення Фондом договору купівлі-продажу акцій такого банку*». Проте, слід звернути увагу, що акції системно важливого банку можуть перебувати на рахунках інших осіб (крім їх власників) – депонентів і емітента. Так, згідно з ч. 1 ст. 5 Закону, *рахунок у цінних паперах депонента* відкривається депозитарною установою на підставі договору про обслуговування рахунка в цінних паперах власнику цінних паперів, співвласникам цінних паперів або *нотаріусу, на депозит яких внесено цінні папери*, а також самій депозитарній установі (на підставі наказу керівника цієї депозитарної установи) або Національному банку України відповідно до законодавства.

4.9. Відповідно до абз. 2 нового п. 23¹ розділу X Закону «кошти, в тому числі отримані від продажу такого майна (активів), після відшкодування

понесених Фондом та/або банком витрат, пов'язаних із здійсненням процедури ліквідації, зараховуються до Державного бюджету України та спрямовуються до фонду ліквідації наслідків збройної агресії». Звертаємо увагу, що відповідно до ч. 4 ст. 29 Бюджетного кодексу України «якщо законом встановлено новий вид доходу державного бюджету, його зарахування до загального чи спеціального фонду визначається законом про Державний бюджет України на період до внесення відповідних змін до цього Кодексу». Водночас, відповідних змін у проекті або в одночасно внесеному його ініціатором окремому законопроекті, відповідно до вимог ч. 8 ст. 90 Регламенту Верховної Ради України, не передбачено.

5. Припис п. 4 розділу II проекту щодо відшкодування у повних розмірах вкладів, включаючи відсотки, на наш погляд, дублює припис п. 2 розділу II Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення стабільності системи гарантування вкладів фізичних осіб» № 2180-ІХ від 01.04.2022.

6. Назва проекту не повною мірою відповідає його змісту, оскільки йдеться не загалом про удосконалення процедури виведення з ринку банку в умовах воєнного стану, а про запровадження нових підстав для ліквідації банку/виведення з ринку системно важливого банку в разі застосування до банку та/або до будь-якого власника (власників) істотної участі у ньому санкцій. Крім того, окремі положення запроваджуються на постійній основі.

7. Враховуючи, що за змістом п. 8 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про Національний банк України» Національний банк України здійснює банківське регулювання та нагляд на індивідуальній та консолідованій основі, щодо пропозицій проекту доцільно отримати висновок Національного банку України.

Керівник Головного управління

С. Тихонюк

Вик.: Я. Бережний, Е. Вальковський, О. Куціпак, М. Пожидаєва, І. Кунець

